

Цетиње, 12. новембра

Аустро-угарска јавна ријеч, писана и усмена, читали је у новинама, или је слушали по саборима и делегацијама, кипти теоријама и разнолицима, који, по чудноватој оперци својој са здравим разумом, изазивају дивљење. Лијепо гледате пред собом државу, која, немајући за собом никакво поле паметно и на правној основи засновано оправдање, очајнички срља у четврту димензију, не би ли бар ту нашла какву отпорну тачку у борби против Европе. Хтјела би по што по то да свој злочин према једном међународном уговору забашури, а отимачину, коју је изазвала проширењем царског суверенитета на Босну и Херцеговину, оправда.

Пређе, кад јој је требало да одбрани Бугарску и Стамболова од праведног гњева Русије, могли сте у њеним листовима сваки дан читати, а из уста њених дипломата и политичара сваком приликом чути, да је дужност свих велесила, које је Берлински Уговор обавезао, да свој потпис на њему поштују.

Берлински Уговор наложио је свима извјесна права и дужности, и једна, права, морају се поштовати, друге, дужности, савјесно испуњавати. На тај се уговор позивала Аустро-Угарска и кад је год требало сузбити Србију.

Данас га ни једном ријечју не спомиње. О њему ћуте сви, који у Аустро-Угарској воде какву ријеч. У штампи ни трага ни гласа, као да већ припада Староме Зајету, а у парламентима Беча и Будимпеште ни помена, као да никада није ни постојао. Ви нигдје нећете наћи ни покушаја, да се анексија доведе у везу с Берлинским Уговором. То зато што би се у свјетлости тога уговора најбоље видјела величина злочина.

Ово двојство у њеном држању не треба оставити неконстатовано. Не само што сама неће да говори о уговору, него не допушта ни да га други узму у ријеч и у одбрану. Просто тражи да Европа постане саучесник у њеном злочину, у гажењу позитивног уговора.

Тај уговор важио је само кад је требало сузбити Словенство, не важи, кад то Словенство Аустро-Угарска робу.

Данас се приповиједа теорија свршеног чина. По тој теорији падају међународни уговори кад један од уговарача нађе за добро да учини што на његову штету, што се тумачи као свршен чин. Једнога дана каже: не признајем више тај уговор, дајем себи ово или оно право, и то је онда обавезно за све остале. Што се онда пишу уговори? Зар по тој истој теорији нијесу свршена дјела убиства, палењине, крађе, пријеваре и отимачине, на што их кажњавате?

Теорија свршеног чина је, како видимо, теорија разбојничка, и њу у оскудници других правних разлога исповиједа данас само Аустро-Угарска.

Каква је ту, таква је у свима другим питањима. Таква је и кад је ријеч о изазивању.

Обукла бијело одјело невине дјевојке и излази пред Европу да плаче што је Србија и Црна Гора изазивају. Тражи помоћ од Француске, Енглеске и Русије. Тужи се да јој Србија и Црна Гора не дају мира, и онда стидљиво обара очи и успија се.

Њени листови почели проповиједати, како је њена политика пасивна. Она се само брани. Ограничила се на дефанзиву, али купунокте да скочи ако је Србија и Црна Гора „изазову“.

Другим ријечима: криви опљачкане српске државе, да би тим била оправдана ако их једнога дана, под изговором да је изазвана, нападне. Хоће тако да промијени улоге. Пљачкаш постаје невино нападнути, а опљачкани нарушиоци мира и реда. Лопов, кога хватају, хоће да убија — јер је изазван!

По свима појмовима паметних људи — политика, која је извршила грабеж и повреду једнога међународног уговора, политика је агресивна, не пасивна. Онај, који своја права, свој посјед, или своје националне интересе брани, није агресиван. Исто тако није он ни изазивач, него је то онај, који је грабеж извршио. Ако треба да у овоме пресуди ауторитет, онда се позивамо на Монтекија. Он је рекао: Покретач рата није онај који га је огласио, него онај који га је начинио неизбежним. Аустро-Угарска се бавава труди да узме улогу невиног јагњета, а нама да додијели улогу вука.

Њој то треба да би оправдала своје наоружање. Она тиме ваљада хоће да унапријед протумачи савезни уговор са Њемачком и Италијом у томе смислу, да, ако се питање заплете тако, да се и друге силе умијешају у рат, обје савезнице имају јој прискочити у помоћ. Јер, за Бога, њена је политика пасивна, она је невино нападнута, она је ни крива ни дужна изазвана.

Она с тим спрема терен за будуће догађаје. По тексту савезног уговора она нема права на помоћ савезника ако је изазивач, ако то јест води агресивну политику Савез је чисто дефанзивне природе и ступа у силу ако је једна од савезних сила нападнута ушљед агресивне четврте силе. То овдје није случај. Овдје је агресивна страна Аустро-Угарска. Она гази уговоре и отима туђе земље. Ако би се друге силе умијешале да то не допусте, пошљедице има да поднесе само Аустро-Угарска.

То је узрок и зашто се не рјешава да преухитри Србију и Црну Гору. Кад би их напала, почиње једну акцију ван савезног уговора, и онда нема права за помоћ својих савезника, све и кад би се друге силе умијешале да бране Србију и Црну Гору. Глема она тога права ни сад, без рата. Јер ако силе немају да бране нас, имају да бране један међународан уговор и двије отете провинције.

У томе треба тражити узрок, зашто бечки и пештански листови одједанпут обореше своје стријеле на Србију и Црну Гору представљајући их као изазиваче, а Аустро-Угарску као мученицу која страда.

А шта да кажемо о теорији, којом је Аустро-Угарска правдала окупацију и којом допуњује правдање данашњег покушаја анексије?

Морала је, вели, ући у Босну и Херцеговину, јер се појавио устанак, а то је удило њеним интересима. Немири на њеним границама уде јој. Морала је ући да начини реда и да подијели правду. Она има интереса на Балк. Полуострву и зато је морала окупирати и сад анектовати Босну и Херцеговину. То су ти јаки разлози њени и то је оно право, које ју је овластило да учини што је учинила.

Кад Србија и Црна Гора проговоре о својим интересима, онда је то дрскост. То не вриједи. Кад се Србија и Црна Гора позивају на народну једнакост с народом Босне и Херцеговине и на право уједињења, онда је то у очима бечке и пештанске господе пријеступ, агресивна политика и изазивање. Србија и Црна Гора нити смију имати својих интереса, ни својих права тамо гдје живи исти српски народ, нити су пак у стању да одрже мир и подијеле правду. Аустро-Угарска смије да отима, Србија и Црна Гора немају право ни да свој народ бране.

Е нећемо тако. Не дамо своје, и бранећи то, нијесмо ни агресивни, ни изазивачи. Ми смо угрожени, и ми се морамо бранити. А да бисмо се могли бранити и одбранити, оружамо се и оружаћемо се. Ако Аустро-Угарској то не годи — бујрум!

Ми смо готови! Не дође ли, доћи ћемо јој ми. Али не у њену територију, осим ако нас с те стране нападне, него у територију коју хоће да отме, а која је спорна све док Европа не каже своје пошљедњу ријеч. Рат у Босни и Херцеговини није рат противу Аустро-Угарске, а би ће, ако нас са своје територије нападне и тиме принуди да се и на ту страну окренемо.

Препали се

Има ваљада неког у Аустро-Угарској, који налази да је паметно и патриотски да јавља „Народним Листима“ у Праг не само о тала-

сању духова у Црној Гори, него и о војним спремама које се у овима мало спокојним данима чине, на одозго, бољега ефекта ради, и да зачини.

То је алармирало политичке и војне кругове нашега љубазног сусјела, на наравно и његову штампу. На глас да су према Котору и Боци намјештени дуж границе четрдесет наших топова, међу којима и шест даљнобојних, наши драги сусједи препали су се. Бечка штампа почела је већ да запомаже. Као увијек и овога се пута показала недошљедна. Најприје је говорила да је то велики догађај, који мирну и незлобљиву Аустрију изазива, падајући у грозницу од страха, а одмах затим окреће лист и вели, да то није ништа и да се Которани, као и остали држављани аустро-угарски, немају чега плашити, јер је њихова држава учинила све, да се опасност, ако би с наше стране загрозила, сузбије. Ако није ништа, онда зашто се више да је нешто, и нашо толики страх и онолике пријетње? А ако је нешто, зашто онолика мука да се покаже извјештачена равнодушност?

Ми не знамо какве је спреме учинила наша влада да буде за сва могућа изненађења готова, али ако јесте, сваки јој Црногорац то може само одобрити. Гријех би био кад се не би спремала.

Аустро-Угарска нема право да се на нас пожали. Ми нијесмо наврели ни на чију територију, нити смо њене народе анектовали и заробили. То је учинила Аустро-Угарска. Она је заробила српски народ Босне и Херцеговине и тиме у највећој мјери оштетила наше интересе. Она је изазивач. Она нас је изазвала. Ако чинимо спреме да своје интересе евентуално и оружаном руком узмемо у заштиту, разумљиво је и оправдано, и ми од тога не чинимо никакву тајну. Ми ето то јавно исповиједамо. Не дамо само да се у циљу пријеваре промијене улоге и да Аустро-Угарска изиграва изазваног и нападнутога. Ми смо ти који смо изазвани и нападнути. Ми смо ти којима је Аустро-Угарска заболо нож дубоко у народно срце. Ако се од бола превијемо и ако се прибирамо да рану лијечимо, сасвим је природно.

Али и без тога улога Аустро-Угарске перфидна је. Перфидна је у опште, па и у овом питању. Она деценијама опасује Црну Гору утврђењима. И то није ништа! Ми смо то гледали и ћутали. Она је та утврђења армијала и већ дуги низ година аустро-угарски топови зијају на Црну Гору. И то није ништа. Ми смо и на то ћутали. Она опасује Црну Гору сиљном војском. Она то смије чинити. Све је то њој било допуштено, и то није изазивање. Али кад Црна Гора, невјерујући Аустрији, којој пише нико не вјерује, обезбеди своје границе да је аустријски напад не би затекао неспремну, онда је то догађај који изазива, то је нешто што се мора осудити и то је чин, који Црна Гора према злом сусједу не смије нипошто учинити.

Безочности аустријској нема граница!

Из Босне и Херцеговине

Врло је тешко дознати шта се све у Босни и Херцеговини догађа, а још теже је знати како је тамо расположење. Да је тамо зло, веће него што је било за ових тридесет година од како је ове несретне земље узела под окриље Аустрија, извјесно је. Тамо се строго мотри на све што се збива и гдје су оштри бајонети и војничка песница све и сва, са свим је и појмљиво што се из Херцег-Босне не може што чути.

Под оштрим бајонетима и тврдим кундаком силних аустријских најамника тамо је и живот у питању, а о каквим слободама и да не говоримо. У Херцег-Босни је зло. О томе се можемо увјерити и из листова, који у тим земљама излазе, као год и од оних, који су те ријетке среће да пробију кинески зид, којим су оне тако чврсто опасане, да су потпуно изоловане од осталог културног свијета.

Властима у тим земљама и Аустрији много је стало, да се ништа не зна шта се тамо ради, а ако се ко и усуди, да и макне руком преко њихове воље, зло би прошао, те се нико и не смије усудити да ичим тај гњев на себе навуче.

Али из ових пабирака, што су нам при руци, моћи ће се бар приближно стећи слика стања у тим несрећним српским земљама:

Градоначелник у Мостару, Мустава еф. Сефић, намјерава да поднесе оставку на ово мјесто, као год и на одборнички положај. Он је то принуђен да учини због тога, што се, као добар Муслиман, не може никакво сложити са анексијом, а власти на њега наваљују, да их смирено слуша и да, на силу Бога, прихвати анексију. И на тај начин, разумје се, под притиском бајонета, власти би у овим земљама хтео да представе цијелом свијету како нико није противу анексије!

Једини српски лист, „Српска Ријеч“, у Босни, носи овај догађај из кога ће се видјети какво је благостање настало од кад је прокламована анексија:

„Оних дана кренуо се госп. Тодор Поповић, народни предстаник из Санског Моста у Биоград. Кренуо је наравно сасвим приватним послом са пасошом, који му је издала босанско-херцеговачка влада, а гласи за све европске државе. Међутим поред свега тога он не само да није из Земуна пропуштен у Биоград, него је у Земуна још и ухапшен и морао је три дана ни крив ни дужан одлежати у хаџу. Обзира нијесу имали спрам њега никаква, него је морао она сва три дана у друштву најгорих индивидуа, поред најгоријег шканцарања провести.

По то још није све! Није било доста што му је забрањен прелаз у Биоград и што је три дана морао одлежати у хаџу, ваљало га је још

и с полицијом отпратити натраг. У друштву двојице полицајаца, за чији је путни трошак полиција узела новац сасвим комотно од његовог новца, он је отпратен из Земуна.

У Приједору је смијењена била пратња. Ту, пошто му је предстојник Врга опротио његов новац и приједности, отпратио га је даље у Сански Мост са једним пандуром.

Задатак овог путошества је тај, да је госп. Тодору Поповићу забрањено свако удаљивање из Санског Моста до даље одредбе.

Износимо ово уздржавајући се при то и ради наших „слободних“ прилика од сваког коментарирања. Но међутим иријешујемо да је и у данашњем обом тврдно и врвено овакав постојао са стране власти ипак загометан“.

Врло добро се зна да у Босни и Херцеговини има неколико тако званих хрватских листова, који нијесу у ствари ништа друго но гласила којекаквих пробојних католичких попова, ординарних најамника аустријских. Ти листови од којих се прави Хрвати и њихови угледни листови отарасавали, не могу довољно да се нахвале новим стањем. Одиста, сада је тамо за њих добро, јер они су научили само у мутној води рибу да лове и за њих нема успјеха ако коме не омрзне. Хвалећи и уздижући прилике у земљи, а нарочито одушевљење у народу због анексије, они с времена на вријеме, непрекидно нагњуткују власти на Србе и Муслимане, денуцирајући их. Слога Срба и Муслимана јако им је одратна и стално износи како су Срби ти коју Муслимане буне, како их обмањују, како их гоне и својим поступцима присиљавају да бјеже из ових земаља. У ствари они су баш ти то што раде, а Србима само подмећу, да би их Муслимани омрзли. Али да пуштамо „Мусават“, орган босанско-херцеговачких Муслимана. Он доноси:

„Од 7. октобра смо у сваком броју доносили по неколико случаја, гдје католици вријеђају муслимане и поткривали их доказима. У исто смо вријеме апеловали на власти и фратре, да у свом властитом интересу, обуздају свој „пук“, јер би их могла заболети глава. Али према придошлим дописима узалуд, јер још се нијесу ни осумњале суве мајке Арифџа Звонића, кога убише латинци на Жовници, а ево већ нових нападаја: У Великој котар Дервента, папарт су католици Иван Толић, Мате Крајиновић, Цветан Милош, Јуре Сењак и Мате Сењак, на мирне тежак Салиха Ирибића и Меху Хоџића и цујући им све што је муслиману свето, отјерали их коњима са радње.

У Солаковој Кули, код Острожног напало је преко стотину католика на пет муслимана и да нијесу побјегли, догодило би се с њима исто што и са Арифџом Звонићем на Жовници.

Изнесећи ове безобразне увреде и нападе, ми поново позивамо вође католика у Босни и Херцеговини, Штадлера и Буџонића, да упућују свој „пук“ на поштено и пристojно понашање према муслиманима, јер за догађаје, који би ушљед ових изазивања могли настати, сматрамо њих одговорним. У осталом било би много боље и паметније и Штад-

леру и Буџонићу да су послали свог тајника Главана у села, да подучаје народ о пристojности, него што су га послали у Франков циркус Зилибамбула. Јер у циркусу франкових зилибамбула профитира сам Главан, а кад би га послали у село да подучаје „пук“ профитирао би цијели народ.

Дакле, вође католичке, ако желите свом пуку добро, одвраћајте га од непорочних испода, и шаљите фратре мјесто међу зилибамбуле у села, ако не желите да га несрећа снађе“.

У овим несрећним српским земљама све што је уз владу, велика је сила. Нарочито су тамо све и сва они што се налазе под оружјем. То су прави насилници и дахије и њима није ништа свето. И ако су позвани, да своје оружје употребљују према онима, који у овим земљама нареду стварају, они своју власт злоупотребују и сами нареду изазивају. Када би се стала ређати злина насилна што их стражари чине, а нарочито по селима, не би се могла изређати.

Имајући власт у руке и не презајући од својих старешина, који су им, врло лако, чак и такве инструкције дали, они чине горла насилна. Тешко ономе ко им под руку дође или на кога се намјере!

Ту неки дан, како јављају из Мокрог, одакле немају довољно ријечи, да се нажалост на ове нешуде, финанси су упали у кућу Алије Башића и почели су у њој да врше претечајину. Алија није тада био кући, те му се жена и четворо дјеце преплаше и побјегну у сусједство, гдје дојаве пријатељима, да су финанси упали у кућу и да врше претечајину. Пријатељи Алијини побу стражарима и умоле их, да причекају док Алија не дође али они не хтједоше ни чути, већ сиктерисаше оне, да гледају своје домовне док и код њих нијесу дошли. По цијелој су кући испретакали душмански све, али, разумије се, не нађоше ништа за њихов рачун.

Противу овога насилна нико није смио да објели зуба, а Алија се сматрао срећним што дома није био, те није лично од ових ненадних гостију ништа извукао.

Срби према Турској

Као што је познато, са аустријске стране непрекидно раде да постигу раздор између Срба и Турака и да у Турској створе нерасположење и изазову сумњу према Србима и њиховим намјерама. С дана у дан измишљају аустријски листови и њихови агенти тобожње намјере Србије и Црне Горе за отмицу Новоазарског Саџака не би ли како у Турској изјавили негодовање према Србима и непоштерење према слободним српским земљама, од којих се у Аустрији страши да не би склопиле савез са Турском.

То је дало повода и сарајевској „Српској Ријечи“, да о томе нарочито протворичи и ево како она о томе пише:

„Чинувски и католички листови пуни су вјести како Турска гомила војску у Санџаку и то противу Србије и Црне Горе, јер се боји њихове провале у Санџак. Још јављају споменути листови како Срби православни и Муслимани стоје у Санџаку један против другог као зашета пушка. Да грдне ли памети у тих листова!

Док такве глупости пишу, сами доносе вјести како се Србија оружа, како Турска пропунга српске топове преко Турске и како се из Крагујевца преко Турске, и то баш преко Санџака, преносе бомбе и динамити и то јавно и званично у Црну Гору на Петњице.

Зашто Турска то дозвољава кад се боји Србије и Црне Горе?

На свима тим вјестима једно је истинито, да Турска гомила силну војску у Санџаку, а га пропунга драговољно српско оружје и пренос ратног материјала и да Срби православни и Муслимани стоје као зашета пушка, али — стоје заједнички.

А чинувски и католички листови кад већ лажу, нека лажу тако, да бар сами себи могу повјеровати“.

Поводом ових силних измишљотина проговорили је и угледни турски лист „Јени Асп“. Он пише:

„Односи између Србије и Турске и даље су пријатељски. Ми смо јуче демантовали вјест као да се у плевалском санџаку појавиле српске чете и да је у једном сукобу једна чета уништена. Послије овога добисмо још узбудљивије вјести, а на име, да Србија у близини турске границе поправља своје војне путове, појачава своја војна утврђења, и да народ, који се налази близу српске границе, ушљед ових вјести тражи да се на српску границу пошаље војска.

Ширине овакових вјести лако је појмити, нарочито сада. Али с потпуним увјерењем тврдимо, да су наши односи са Србијом пријатељски, да она нема никаквих задњих намјера на нас, као и то, да ове намјере не могу ни постојати код српских држава.

Најбољи доказ за ово јесте дозвола да ратни материјал Србије, чији је превоз била забрањена Аустрија, може бити увезен у Србију преко наше државе.

Да нијесмо пријатељи са Србима зар би наша држава дозволила превоз овог оружја и муниције, која би могла бити употребљена противу нас?“

За свакога је јасно да у овим аустријским измишљотинама нема никакве логике, али њима није ту ни до чега другог него да постигне дјеме раздора између Срба и Турака како би се у Турској изјавило непоштерење према српским државама, а то је, у овој прилици, Аустрији главно. Само, као што се види, све те штриге неће јој ништа користити, јер се бар у Турској зна ко је и каква је она!

Гласови поводом анексије

Добровољци из Русије

У Русији је велико расположење према српској ствари, те се многи пријављују за добровољце. Како се из Петрограда јавља, до сада се само у Петрограду пријавило преко двије хиљаде добровољаца.

Предсједник балканског комитета

У Биограду се бави сада предсједник балканског комитета у Лондону, лорд Бекетт, који је на Балкан дошао да се упозна и информира на лицу мјеста о садањем положају на Балкану. Он из Биограда иде у Софију, а одатле за Цариград.

Листак из психологије рата

Васпитни услови побједице са психолошког гледишта

НАПИСАО

Стеван Ј. Радосављевић Бдин

(Наставак)

(2)

§ 3.

Како ће држава организовати и усавршити народну снагу за културну борбу, није предмет ове студије. Овдје смо себи ставили за циљ да говоримо само о питању, како ће она усавршити ту снагу за борбу крваву.

Задаћа би нај била лакша кад би наша отаџбина имала довољно средстава да војску, која јој је за даљење неопходна потребна, држи и обучава епу у касарнама. То јој није могуће, зато је оружана моћ њена заштитница на савезу народне војске. Народна подобиност за рат мора нам бити прва брига. Друго је младих, који још није запалили у море житојеко и његовима предозрија предао епу тјелесну и умну снагу своју — младих, кога смо у касарни венурили духом војничким и идеалним патриотизмом, а друго је народ.

Народ је земљорадник, занатник, трговац и чиновник.

Трговац, који цијелог вијека свог само тргује, позван једнога дана да гради бачве, не умије бачвар бити.

Занатник, који је цијелог вијека свог занат радио, позван једнога дана да типографије у цркви, јадан ће свештеник бити.

Владика, позван да прима топове, примаће и старе најени из доба Караџевића за топове.

Учешак, који је цијелог вијека осматрао звијезде, или се бавио грађанском историјом, хемијом и т. д., позван да тргује житом, неће то умјети.

Земљорадник, доведен у хемијску лабораторију да ради, неће се умјети ни окренути.

Сви пак и земљорадник и трговац и занатник и учешак и чиновник позвани једнога дана да рагују, могу ли ратовати?

Овдје ће сваки опанити да је стао пред једно велико психолошко питање. Питање је то: Како ћемо од земљорадника, трговца, занатника и осталих грађана начинити ратнике? А то је прва дужност сваке државе, која се ослања на народну војску. Декретом то неће ићи. Намаги само кога војником, није доста из да он однега то и поставе. Ратника чини ратнички дух и извјешаност, нарочито ратнички дух, а то се не да примутовати указом.

Трговцу је памет за трговином, занатнику за занатом, свезаву за веном и домазавком. Сваки од њих живи у свом особеном свијету, различном од људи другог занимања, који је свијет себи стекао дугогодишњим ра-

дом и животој у једном извјешном прању, у једном и умијет ветица приликама и ветица границама. Зато трговац има у себи трговачког духа, свештеник богословског, занатник индустријског, свезак привредног, ратник ратничког. И сваки је само у овом духу напан. Сваки сматра духовни свијет у ком други по занимању живи као стран, и у њему се не осјећа добро, не умије у њему да живи, није код куће. Духовни свијет једнога богослова са свим је стран ратнику, духовни свијет једнога трговца сасвим је стран богослову, духовни свијет занатнички стран је грађанину или земљораднику. Сваки у те куће свијетове улази као гост, али се брзо враћа свој, гдје се топло и спокojан осјећа. Ко што на земљи гради кућу и снабједна је намјештајем, гдје му је боље но ма гдје ван ње, тако сваки у кругу свога занимања подиже себи духовну кућу, што ондје ми духовним свијетом називамо, и снабједна је намјештајем на круга свога занимања, на разумијевања свога посла, који се састоји из појмова који су за тај посао безани, на љубави своју послу покланја на жеља које у послу таји: на идеали које му даје занимање; на поезије живота у кругу свога рада, своје куће и породице, и напад на знања и некултура, која његову подобиност као ратника, оца и грађанина компромују. А ми се да је човек само оно што је његова душа. Он је само опанак, какав му је духовни свијет у

ком живи. Човјечија индивидуалност није у долошом облику, него у психичкој, тако да речемо, архитектонички. С тога наслада не може бити трговач, занатник, учешак, земљорадник и т. д., ратник, ако га за то нијесмо спремили. За ратника треба ратничког духа, јер само дух — како ћемо то доцније видјети — ратове води. Чак ни техничка војничка обука у егзецираци и владњу оружјем није довољно. Небројено примјера имамо гдје је човјек, и ако нишан оружју, поштено што није имао духа, хрброети. А већ и сушине примјера да је човјек храбар само у својој кући, било материјално, било духовно. За један грешак, ако му је у опаности, падеће трговац и на пољу у рату не смјће да иде ни у народу.

Ове опште психолошке напомене морали смо послати напријед да би се приједност и значај народне војске боље разумјело. Знајући то лакше ће нам бити да пронађемо путе и начине да оно што недостаје навршимо, а што је погрешно — исправимо. Народ је, веће, бора, али даме ни гора се не оставља да расте без реда и мере.

Ратником се не постјеје тргујући, занпајући, ни радећи занате само. Ратничко је домен дасебан. Он може постати опанит само ако се на том породи. Хрброет је својство које може имати сваки, а тово исто и ратничку извјешаност и умјешност у владњу оружјем. Зато може сваки ратником постати, ма чакве

Аустријски агенти

Аустрија не може никако да се накаже што је била толико лакоумна, те је Новопазарски Санџак са свим испразнио, па, чак, и свог консула повукла. Покушавала је на све начине да га поправи и барма како свога консула тамо поврати, али јој није успјело, те се сада лађа да га постигне преко својих агената. У Сарајеву је присиљено санџачки гаван Бајровић паша, који није ништа друго него обични аустријски агент. Он је са собом повукао још неколико дифераната и аустријских лижисахана, да тражи, да се поново у Пашевљу оснује аустријски консулат. Кад се зна ко су ови људи, свакоме ће бити јасно, да ови аустријски најамници ништа друго не раде, него како им је од Аустрије наређено, те ће се, држимо, и Турска умјети према овоме равнати, јер је аустријски консулат у Пашевљу потпуно измишан.

Турска се морнарица вјежба

Турска војна морнарица у велико врши ратну службу. Она се налази око италијанског залива, гдје се вјежба. У овој вјежби учествује 31 ратни брод.

Огорчење Муслимана

Ту скоро босанско-херцеговачки регрути полагали су у Бечу заклетву. Како листови износе, тај је чин извршен овако: У салу за јашене у терезијанској војној академији у Бечу полагали су регрути из Босне и Херцеговине заклетву пред академском заставом. Том приликом регрути муслиманске вјерисповијести су први пут полагали цијелу заклетву само с том разликом што су Муслимани полагали заклетву гологлави, али без подигнуте десне руке, те су мјесто ријечи: „Тако ми Бог помогао. Амин“ говорили: „Валахи билахи!“. Ова ријест је у Босни и Херцеговини међу Муслиманима изазвала силно огорчење и комешање. Муслимански лист „Мусават“ говори о томе вели: „Ми, право да речемо, не вјерујемо у истинитости горних биљешке, јер колико год да смо за ових тридесет година навикнути, да у нашим вјерским осјећајима са много страна бивамо вријеђани, ипак држимо, да нам се такве увреде не би нанијеле од стране војних власти“.

Трговачко кредитно удружење

У Биограду је оснивано трговачко кредитно удружење, коме је циљ, да помогне трговачком, индустријском и привредном свијету у Краљевини бољом организацијом кредита.

Орган трговаца у Србији поводом овога доноси изјаву, у којој вели, да о маторијуму не може бити ријечи, да свијет враћа новчаним заводима своје улоге, да депресије новчане не постоје и да повољност новчаног тражишта само расте.

Одбори за бојкот

Кроз цијелу Турску води се најнепримичније бојкотовање свега што је аустријско. У ту сврху у свима већим мјестима образовани су и нарочити одбори, који руководе бојкотовањем. И досада је због бојкота Аустрија огромне штете претрпјела, али како је сада бојкот и организован, аустријска индустрија и извозна

трговина страшно ће stradати. Бојкотовање су прихватили и носачи, јер од сада неће аустријску робу да истоварују. Трговци обично да за шест мјесеци неће у Аустрији ништа да поручују.

Држање Русије

Позната је ствар, да је Русија заузела према анексији Херцег-Босне одсудно држање и да се не може никако да помири са тим недозвољеним чином аустро-угарске монархије. Она је у томе смислу дала неколико отворених изјава, а ни само писмо руског цара упућено Франци Јосифу ни мало од тога не одудара. Чак ни сам начин предаје тога писма показивао је, да Русија неће с анексијом никако да се измири и да је вољна да се и сама ангажује противу извршења њега. Телеграми, који долазе из Петрограда, то најбоље утврђују. Раније је јављено, да је извршена мобилизација и да је војска руска остављена на граници Аустрије и Немачке, а сада се јавља, да возови с топовима и муницијом непрекидно крећу из Петрограда према западу и југу. Русија на граници према Немачкој и Аустрији гомила силни ратни материјал, за који се вели, да се стари материјал замењује новим.

За нас Србе значајно је још и то, што је у Думи поново изабран за председника Хомјаков. За њега се врло добро зна да је велики пријатељ Срба и да је један од најактивнијих противника анексије. Он је изабран са 316 гласова противу 34 гласа, што показује, да у Думи живи огромно поштовање и његов поновни избор значи сјајну манифестацију новог словенског права у руској политици, што је за нас Србе од велике важности.

Између министра Извольског и председништва Думе воде се преговори о говору Извольскому, који ће држати у Думи. Извольски тражи да избјегне у говору оштрије ријечи противу Аустро-Угарске, те да се не мора изразити о анексији као отимачини, кршењу Берлинског Уговора и томе слично, али Дума тражи, да се према томе чину нема никаква обзира чак ни у изразима и да он друге називе и не заслужује него: отимачину, кршење Берлинског Уговора и т. д.

Туча због Срба

У Бечу се збио један догађај, који је морао расправљати и сами суд, а штампа бечка га сада региструје. Доктор философије, Алфред Шертко, Словенац, истукао је философа Ивана Киофлића, такође Словенца, због чега га је Киофлић и тужио. У својој тужби Киофлић је овај догађај овако изио:

„14. октобра био сам у гостионици „Град Париз“, гдје се и оптужени у великом друштву налазио. Говорили смо и о политици и када дође ријеч о најновијим догађајима, др. Шертко ме упита: „Би ли ви у случају рата између Срба и Аустрије као Словен пуцали на Србе“? Ја одговорих, да као кадет нећу доћи у положај да пуцам, пошто пушке немам него сабље, али ме др. Шертко запита: „Али претпоставимо, да имате пушке, бисте ли онда пуцала или не?“ Ја нато одговорих: „Као аустријски војник из оданости према владару, а љубави према монархији, био бих принуђен да пуцам“. Оптужени ме стаде грдити,

да сам шуфт, издајница, недошладан чо-вјек, а када сам ја противу тога протестовао, нишамарао ме“.

Оптужени, др. Шертко, изјавио је пред судом на то, да је одиста тако било, а у своју одбрану навео је да је тако морао поступити, јер тужитељ таквим држањем није био способан да му даје вистешку задовољштину, а као Словен морао га је назвати издајником и нишмарати, чим је издајно готовост да би пуцао на Србе.

Др. Шертко је осуђен на 100 круна глобе.

Босанско-херцеговачки ђаци

Из Цариграда су босанско-херцеговачки ђаци на вишим и средњим школама упутили својој браћи Муслиманима у Босни и Херцеговини проглас, у коме их савјетују да не напуштају огњиште, да буду у слози са Србима и да слушају егзекутивни одбор, чије је гласило једини исламски лист „Мусават“.

Аустријски официр истучен

У Текији, у Србији, истучен је један аустријски официр, који је хтио да шпијунира. Догађај се збио овако: Са Адакала пријешао је у Текију један Аустријанац са велосипедом. Цариник му је тражио парину за велосипед, али странац није хтио да плати, те је почео Србе називати свињама. Цариник га дограби и стаде тући, ништа странац стаде пријегити: „Знате ли ви, да сам ја аустријски официр!“ „Па баш тебе и тражим!“ дохвати му цариник и стаде га поново ударати, да је аустријски официр једва могао умаћи, те ће имати што и да прича о својој шпијонажи и дрскости.

Ко изазива?

Аустријска штампа не престаје да се на Србе жали како је изазивају и једнако се Европи обраћа противу гобожињег „изазивања“. Од тула је и разумљиво, што се Србима час по препоручује да буду мирни и да не изазивају. А, напротив, Аустрија је та која изазива, обмањујући велике силе како је она агнец незлобиви. Пишући о томе, „Самоуправа“ вели: „Аустријска штампа из дана у дан труди се, да цијелом свијету докаже, да се Србија и српски народ понаша изазивачки. Међутим ствар стоји другаче. Аустро-угарске војне власти не само што непрестано на граници изазивају, него су већ пријешле и у територијане повриједе. Као доказ за то може послужити једна кала и сабља аустро-угарског драгонера и официрски доглед. Те војничке ствари остале су на српском земљишту, када је аустријска коњичка патрола пријешла на српску страну, у Бујуклићу Аду, па Дрини, па, појурена од српских сељака, у галону пребјегла преко ријечице Стараче на босанску страну. Те ствари послале је министарству унутрашњих дјела начелник округа подришког и оне су показане и предстаницима великих сила“. Са наше стране имамо да речемо, да је аустријска патрола пријешла нашу границу на висовима изнад Спача и још се као *corpus delicti* повриједи границе дош код нас налази пушка једног жадарма, који је ухваћен на нашој граници на Врсути, и по милеђењу, стражарно враћен у Котор. Нека се сада види ко изазива и ко врши територијалну повреду ми или Аустрија.

Српство

Српска гимназија у Скопљу. Преправке српске гимназије у Скопљу довршене су, те је сада постала потпуно модерна зграда. У пројекту је још и зидање велике модерне зграде за учионице, те се очекује само дозвола за зидање.

Нови епископ посвећен. У Бечу је на свечан начин посвећен нови епископ босанско-херцеговачко-дубровачко-српски, Доситије Јовић. Њега су хиротонисали архиепископ черновички и митрополит буковинско-далматински Владимир Репта и епископ далматинско-исторски др. Никодим Милаш, уз асистенцију свештеника првославних.

† Милан Ђ. Милићевић. У Биограду је умро Милан Ђ. Милићевић, један од највреднијих радника и најплоднијих књижевника. Он се родио 1831. год. у Рипњу, богословске науке свршио је у Биограду, послје чега је постао учитељ. Пошледне му је звање био библиотекар Н. Библиотеке. Он се одликовао описима заслужених људи у Србији, народним обичајима и живота. Био је члан Академије Наука и угледна личност. — Лака му била српска земља!

Словенство

Далматински сабор. Како се држи, далматински сабор састаће се у јануару, док далматински посланици траже да се састане о Божићу.

Сушак и С. Ријека. Селска Ријека има предграђе, које се зове Сушак и које је одијелено од С. Ријеке једном ријечицом. С. Ријека припада угарској територији, а Сушак хрватској, те су потпуно двије целине. На Сушаку има вода, која се зове Звир. Како је С. Ријека потребна вода, то је магистрат ријешио да Звир присвоји, што је и угарска влада усвојила, али општина на Сушаку за то неће да чује, те се око тога изродила оштра свађа, у коју се умјешала и сама угарска влада. Тај атак толико је огорчио оне са Сушака, да су ријешили, да прекину сваки одношај са С. Ријеком.

Свуда их чека пораз. Творци хумористичне легенде све више навлаче мржњу међу самим Хрватима и на сваком кораку трпе поразе. Док се Франкови легијонаши не смију сада живи на улици показати, универзитетска омладина франковачка хтјела је своје мишине да огледа према друговима приликом избора одбора академског потпорног друштва. Први пут је скуп био одложен због њихове хуке и буке, али други пут су прегрјели пораз. И поред ове буке и пријетње, изабрани су у ово друштво све сами напредни омладинци. Видећи свој пораз налетјели су на српску таблу у аули у намери да је разбију, али су их пограбили и као ствар избацили на улицу, да би тамо своје мишине пробали, али и ту су били мањи од макова зрна и ако их је чекала чета легијонаша.

Јубилеј Ј. Анића. Члан загребачког позоришта Јосиф Анић, који се у Загребу сматра као добар глумца, прославио је у суботу двадесетпетогодишњину свога глумачког рада.

† Давид Старчевић. У Јаској, у Хрватској, умро је угледни Хрват Давид

се ипаче у жиру занимао. Може, велико, али се само по себи разумје да то неће доћи с неба, него да на томе треба порадиш. Како? Видјећемо на онога што долази.

§ 4.

Неко је пришао да је наш народ од природе храбар. Читао је народне пјесме, преобринио је старе јунаке, духом је био и на Косову, предлето је и бојишта за пријем ослобођења и закључно је, да је наш народ робети војини. Ништа му друго не треба до укала, којим се војником оглашава и такве пушке.

Но је оно прокламовао, нећемо да знамо. Можда је он хтио само да каже, да је Србин добар материјал за војника: можда је хтио да подвуче сујети нашој; можда је и сам увјерен био да се на народној подобности за рат ипак треба нешто порадити; можда оно, можда оно, али што изјесно није можда — то је факт, да су га сви разумјели бунтално и да су утврдо држали, да смо ми јунаци већ само тим, што тако хоћемо да се зовемо.

Ми ћемо о овој ствари проговорити отворено, некрено, и ако знамо да је Хам био проклет што није покорио свога ова Поја. Говорићемо отворено зато што тврдо вјерујемо, да нам је истина у оваким питањима хладан наш изсушни, без кога неможемо живјети. Сујета ће наша ту малачице можда

и да пострада, али ми не живимо да говемо сујети. Гдје је у питању чист, будућност и остатак државе и народа, ту сујета не врши ни жртве Дијогеноне, припијете божици Дијани.

Разопаћемо се ако се покаже да смо били у заблуди. Али то ће бити једна од оних заблуда, која ипак користи. Међутим истина, да је наш народ од природе храбар, од оних је истина, која се да злоупотребијести као патра и вода те довијети огромне штете — ако је то јест истина.

Ето тако ми схваћамо ствар прије него што уђемо у суштину питања о овдје питања.

Јест, српски је народ дао много јунака. Било их је и више, али их српски Омири ипјесеу сматра да опјевају. А ко опјеван није, за њега се слабо што зна.

Било је јунака и прије Агаџеџића.

Али није било гитаних струна

Или за њих Омира, пјесничког дива:

„Заго их заборави на једни скрина.“

Тако једна латинска пјесма вели, и она се потпуно може пријемити и на наше јунаке прије Косова. Али и овомолико колико знамо, доста је. Можемо дотурити још толико, све то ни мало неће измијенити суд наш који о храбрости свога народа имамо.

Довало се српским Омирица, да, опјевајући јунаке, њихово јунаштво припишу цијелом народу. Народ, читајући то, раде је прихва-

тио суд њихов па је и сам почео вјеровати, да је дошао јуначки. То епоштека није било рђаво, јер вјерујући у овај јуначки атрибут нашито се и да му буде достојан. Али као што у опште ништа вјерити није, није га ни ова вјера могла дуго држати, и он је постао сујетеран, подложни пољско пошм прилицима и постајући пољско све више тргован, занатлијак, припредник и тошодни, а све мање ратник. Оно је прометале ишло лагано, у дугом низу година, непримјетно и постепено, а кад се јавио онај срећни чо-вјек, да е висине понтификата објави свијету свој проналазак: да је српски народ од природе војник, оно је далеко већ одмакло, и од неговне остали су само рудименти.

Српски је народ дао јунака, али који није? Ми можемо само рећи да смо раније дру-гима, али то није довољно да их побиједи-мо. За тако што треба нова прегнућа, а постићи то може се само кад хоћемо с основице, као да нам природа ништа осомњотога подарила није.

Ка би славно јунаке да су сви јунаци били? Да ли би се одликовали поштени да су сви на свијету поштени? Нико их неби ни узео на ум.

Исто је то и с јуначима. Свијетле зато, што њега народна није така. Зато што је јунаштво било ријеткост, и славило се. Јунаци су само они који су то били, не и сам народ. На факта што је у народу било (из-

пјесан број) храбрих и нечма храбрих људи, закључити да је и сви народ такав, неоправдано је. Један храбар чољек, јунак, дошао је на неколико хиљада обичних људи, а један Краљевић Марко, један Обилић, један Вељко, један Рајић, један Милош, један Барић, један Хрела, један Матуц, један Страхина, неколико Југовића и т. д. на неколико милиона народа и у ратњку од неколико вјекова. Пјесницима је допуштено да на основу оних чињеница генерализу појам о храбрости и да га припишу цијеломе народу: то у ствари из јуначког васпитање народно и налази али мјеродавни чиници у држави, нарочито у војсци, тако ће свију судити, још мање једна студира, као што је ова.

Овдје би могло доћи сад да испитамо и шта је храброст у суштини, али то остављамо за послје, да не бисмо морали прекидати копац горњих раклањања. Морало се задовољити овдје с тим да кажемо, да је храброст продукт прилика и, на дну свом, материјал и морални стовлаз, понекад идеално одушевљење, понекад и мржња.

Храброст наших предака потицала је из прилика у којима су живјели. Чољек у пјесничкој добру и потпуној безбједности постаје неравооран, тих, млатав, чедо среће и ужина.

Старчевић. Био је вођа хрватске странке права и велики поборник Хрвата. За вријеме Куевова водио је силну опозицију због чега је био и затворан.

Дневне новости

Оздравио. Његово Краљ. Височанство Књаз Господар потпуно се опоравио од пошљедње болести, и већ је почео излазити из Двора. Јуче изјутра изјахао је био мало на коњу у шетњу.

Долази у Париз. Њ. Ц. Височанство Велика Књагинња Милица долази у Париз да посети своју мајку, Њено Краљ. Височанство Књагинњу Милену. Са Њеним Цар. Височанством долази у Париз један специјалиста руски лекар.

Парастос Вел. Књаза Алексију. У суботу у 11 час. прије подне био је у манастирској цркви свечани парастос за покој душе Вел. Књаза Алексија, стрица Цара Николе II.

Враћа се на Цетиње. Г. бригадир Јанко Вукотић, који је био отпутовао у Цариград у изванредној мисији, креће данас или сјутра отуда за Цетиње.

Забрањен „Цет. Вјесник“. Земалска влада за Босну и Херцеговину забранила је нашем листу улазак у те српске покрајине. И тако, сад није више слободан улазак у Босну и Херцеговину ни једноме српском листу!

Муслимани за Црногорце. Од заступника буљукбаше хотског и грудског и шефа жандармерије у Тузама, г. Реца Адемова (Нуровића, примили смо ову изјаву:

Господине уреднице,

„Молим уврстите у цијењеном „Цетињском Вјеснику“ ове ријечи: Када сам се бавио у Подгорици по службеном послу, као комесар, дошли су са Цетиња к мени три турска официра из Туза, који су били на Цетињу, да посјете официре цетињског гарнизона где су, у њину част, цетињски официри давали другарску вечеру у „Гранд Хотелу“, на којој је присуствовао министар војни генерал-ађутант г. бриг. Митар Мартиновић и царско-отомански посланик. Они су се хвалили како су здравице дизање за здравље Султана и Књаза и њине храбре војске и изјавили су ми да су на том дочеку остали благодарни с тим жељама да ће, ако Бог да, и црногорске официре у свом дому у посјету видјети.

Опојен радом у састанак турских и црногорских официра на Цетињу и подизању здравица Султани и Књазу и официрској другарској вечери „хљебу и соли“ честитам и остајем у нади, да ће им такав састанак урезати у душу „рука за руку“? Тај пријатељски дочек цетињских официра, дијелиће сви турски официри, међу којима сам и ја“.

Неоправдана бојазан. Бечки „Vaterland“ се јако забринуо за Црну Гору. Он је донио о озбиљном положају у Црној Гори извјештај, који кипти разним измишљотинама. Шта све он ту није написао и чега све није изнио! Он је у тој својој писанији уплео чак и г. Лазара Мијушковића и ако се он већ толико вријеме бави у Петрограду! И, ако је вјеровати њему, у Црној Гори у мало није дошло до буне, те би било зло, које, изгледа, да је забринуло и овај бечки лист. Али та је бојазан и сувишна и неоправдана. Нека се наши „пријатељи“ из Беча ни мало не узрујавају због догађаја у Црној Гори због саме ње. Црногорци су дали довољно доказа, да умију врло

добро цијенити ову земљу, којој су њихови прадедови, а и сами, сваку стопу земље крвљу натопили, као год што умију цијенити и оне, који су им предњачили. У Црној Гори је одиста велико ратно расположење, али сваки Црногорац вјерује и убјеђен је да они, што му се налазе на челу и који његовом судбином руководе врло добро знају шта раде и сви се поносе и радују што је сада ратно расположење забринуло чак и „пријатеље“ из — Беча!

Враћени новинари. Многи листови изнијели су како сталном сараднику париског „Matin-a“, г. Јову Пантелићу и дописнику „New-York Herald-a“ није дозвољено да пређу у Босну, а по њима су ту вијест донијели и неки листови из Босне и Херцеговине, те је одјелни предстојник у Сарајеву дао исправку, у којој је изјавио како они нијесу враћени из Босанског Брода, јер нијесу ни дошли до њега. Како је г. Пантелић послје тога био на Цетињу и нама лично говорио о томе, можемо тврдити, да је г. Пантелићу и оном другом дописнику одиста пречен улазак у Босну и да му нијесу дали да оде у Сарајево. Је ли он одлазио у Брод или не, није нам познато, али је то споредна ствар, јер је главно да је он *враћен* и да није могао ући у Босну. Босанске власти неће тек спорити то, да се улазак у Босну и Херцеговину пријечи и да само повлашћени имају права да дођу у њу!

„Црногорски напад.“ Да би и наш свијет знао, што, убијеђени смо, није ни могао знати, док не прочита ове редове, доносимо овај телеграм, који је из Пеште изабачен: „Потврђује се вијест, да су Црногорци напали аустро-угарски убојни брод Св. Ђурађ. Скоро сви војници на броду рањени су. Између Цетиња и Котора пресјечен је брзојав. Црногорци су на Довћену поставили *убојне бродове* (По оној народној „Шором шајка, по Дунаву чезе!“ Пр. Ур.) Брдски кланац Дугу посјело је осам (Зар само? Пр. Ур.) хиљада Црногораца.“

„Пријетње Црне Горе“. Лијепо се каже: у страха су велике очи. И аустро-чивутска штампа препала се мале Црне Горе и све јој се причињавају неке пријетње од ње. Најмањи покрет ма кога живог у овој земљи, па чак и птице, њој изгледа страх и трепет и читаве бајке прича о силним пријетњама Црне Горе сусједној Аустрији. Црна Гора нити коме пријети, нити помишља да то чини, јер врло добро зна она да се празним пријетњама не може ништа постићи, нити има потребе да то чини. Алексија Босне и Херцеговине изазвала је силно огорчење у цијелој земљи и све је готово да сјутра пође у свети бој за име и част српског имена и потиштеног српског народа. Али како је ријешење анексије пропуштено великим силама, то Црна Гора чека на суд међународне конференције и ако она не буде у стању да испуни праведне српске захтјеве, Црна Гора ће, руку под руку са посестримом Србијом, знати и умјети проглављеним својим прегнућем и вазда побједоносним оружјем и сада, као и до сада, прибавити себи пуну задовољшћину, и не упуштајући се у авантуристичка застрашивања, јер јој то није никад у крви било. Српски народ је то петвековном борбом довољно документовао и наши би сусједи бар то требали да знају, јер је страх за дјаци, а не доликује јунацима.

Неистините вијести. У пошљедње вријеме су страни листови пу-

ни телеграмима и вијести о Црној Гори и њеним ратним припремама. Што то доноси аустро-чивутска штампа са свим је природно, јер она хоће пошто по то да представи пред страним свијетом српски народ као деструктивни елемент, који се не може ничим обуздати, те да чини насиља и изазива Аустрију, али није лијепо да на тај дијепак наилазе и српски листови. У цијелој Црној Гори је одиста велико ратно расположење, али ни један није ни прстом макао да учини ишта што би било противу изражене жеље са највишег мјеста, да Црна Гора, као и Србија, мирно сачека резултат међународне конференције, за чим теже и нама наклоњене и пријатељски расположене велике силе.

Забрањени телеграми. Бечки листови као по команди почели су доносити узбунљиве вијести, како се црногорска војска скупља на аустриској граници и како су наши топови извучени изнад Котора, ушљед чега је „мирољубивост“ Аустрије доведена у искушење. Све те вијести опровргнуте су са наше надлежне стране. У све стране агенције послато је обавјештење о томе маневру бечке штампе, која би по оној „кажи ми, да ти кажем“ хтјела да оптужи Црну Гору за нарушавање мира, који у истини Аустрија нарушава, довлачећи велику војску у Боку и Херцеговину. Овдашњи дописници извјесних независних бечких и пештанских листова упутили су телеграфским путем слично обавјештење својим листовима, али је те телеграме узапила цензура у Задру. Дакле, просто и невинно опровргавање вијести о тобожњим изванредним војним мјерама Црне Горе на аустриској граници, у Задру се узапћава. То значи, да Аустрији не иде у рачун да њен свијет зна истину. Она је најприје, преко својих листова, измислила како су црногорски топови извучени изнад Котора, да би послје под тијем изговором могла да довлачи у Боку велику множину војске, јер је тобоже изазвана! Зато њени телеграфи забрањују и обичне демантије о ванредним војним припремама Црне Горе.

Понијели драгоцјености. Полуслужбени бечки листови јављају, да су из свију католичких цркава из Босне све црквене драгоцјености понесене или у Дубровник, или даље у свјеврну Далмацију. Веле, да је то учињено зато, што се у Боки очекује напад Црногораца.

У оваквим вијестима аустриских листова крије се подла и ниска намјера да се пред образованим свијетом науди гласу и угледу Црногораца. Хоће тиме да се представи, како ће Црногорци да пљачкају цркве, и како су вјерски нетрпљиви, јер ће да пљачкају управо католичке цркве.

Нека буду спокојна бечка господа. Црногорци нијесу жељни њиховијех драгоцјености, већ само ослобођења своје браће од аустрискога ропства. Црногорци су примјер у вјерској трпљивости, јер се о њиховоме зноју граде и одржавају у Црној Гори католичке цркве и муслиманске џамије, док просвјешћена аустриска управа у Босни и Херцеговини уништава српске вјерске споменике, запоставља православне цркве и манастире, руши џамије и прекопава муслиманске гробове.

Војни бјегунци. Нема дана, а да нашу границу не пријеђе који војник аустриски из гарнизона у Боки и Херцеговини. Од добра одлиста не бјеже.

Пријетње Турској. Да би осујетили савез Турске са Србијом и Црном Гором Аустро-Угарска је избацила и свој најкрупнији метак: пријетила је Турској да ће тај акт сматрати као повод конфликту. Наравно, припријетила својом флотом.

Српска нота. Српска влада управила је ноту великим силама у којој се жали на изазивања Аустро-Угарске и брани од њених оптужаба.

И то им се изјаловило. Бечко-пештанска штампа примила је с великим задовољством вијест, да ће у Беч доћи велики књаз Михаил да честита цару јубилеј. Сад из Петрограда стиже глас, да велики књаз у Бечу неће отићи. То је на оне у Бечу учинило веома непријатан утисак.

Аустро-угарски одговор. У одговору на руску ноту, којом је позива на конференцију, Аустро-Угарска је изјавила да ће пристати на конференцију, само у случају, ако се искључи дискусија о анексији. То је у Петрограду имало врло непријатан пријем. Русија ће за који дан одговорити.

Турци за аутономију. Сви турски листови пишу за аутономију Босне и Херцеговине.

Најновији телеграми

(Од Бечкога Кор. Бироа)

Србија о Турској

Биоград, 8. новембра. У званичном саопштењу изјављује се, да су вијести о закључењу војног савеза између Србије и Турске негачне. Циљ Новаковићеве мисије је обавјештење о политичкој ситуацији на Балканском Полуострву, који су створили скоранији догађаји. Између Србије и Турске влада потпуна сагласност и пријатељски односи. Србија нема никаквих намјера ни односно Сањака Новопазарског ни каквог другог дијела царевине Турске.

Непогода у Босни

Сарајево, 9. новембра. Ушљед великих снегових на много мјеста прекинут је телеграфски и жељезнички саобраћај. Југос се осјетно доста јак земљотрес.

Наш лист у Босни

Сарајево, 9. новембра. Влада је забранила улаз црногорском листу „Цетињски Вјесник“.

Туча на универзитету

Беч, 11. новембра. На универзитету су италијански ђаци манифестирали за италијански универзитет у Тријест, што је довело до туче са њемачким ђацима; италијански ђаци почеше пунати из револвера и ранише неколико њемача. Много њих похапшено. Универзитет затворен.

Из Србије

Биоград, 11. новем. Трезор Српске Нар. Банке био је данас пренешен из Биограда у Ниш.

Миловановић долази у сриједу, иза чега ће одмах искренути кабинетска криза.

Парни млин на Цетињу потребује стручнога

махињисту. — Машина у јачини шест коњских снага са једним каменом.

Ко ово мјесто жели, нека се са понудом и документима обрати изпотписаног. Подгорица — Црна Гора.

1.—3

Хафис Пашић

Мојој мајци

† Емилији Огњеновић
рођеној Иванковић

даваћу годишњи парастос у недељу 16. ов. мца у 10 и по сати прије подне на гробљу

Цетиње 11. новембра 1908. г.

Др. С. Огњеновић